

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 440/2023-40

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **BILLA s. r. o.**, Bajkalská 19/A, Bratislava, IČO 31 347 037, zastúpenej advokátskou kanceláriou **SOUKENÍK – ŠTRPKA, s. r. o.**, Šoltésovej 14, Bratislava, IČO 36 862 711, v mene ktorej koná advokát JUDr. Milan Gocník, LL.M., proti postupu Mestského súdu Bratislava III v konaní sp. zn. B2-25Cb 119/2016 (pôvodne vedenom na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 25Cb 119/2016) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava III v konaní sp. zn. B2-25Cb/119/2016 (pôvodne vedenom na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 25Cb/119/2016) **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava III **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. B2-25Cb/119/2016 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie v sume **3 000 eur**, ktoré **je** Mestský súd Bratislava III **povinný** zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Sťažovateľke **priznáva** náhradu trov právneho zastúpenia v sume **796,29 eur**, ktorú **je** **povinný** Mestský súd Bratislava III zaplatiť právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 25. augusta 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie

záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Mestského súdu Bratislava III (ďalej aj „mestský súd“) v konaní sp. zn. B2-25Cb/119/2016 [pôvodne vedenom na Okresnom súde Bratislava II (ďalej aj „okresný súd“) pod sp. zn. 25Cb/119/2016]. Navrhuje, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov. Súčasne sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 7 500 eur a náhrady trov konania.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. II. ÚS 440/2023-26 z 20. septembra 2023 bola ústavná sťažnosť sťažovateľky prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu. Vec bola prijatá v senáte zloženom z predsedu Ľuboša Szigetiho a sudcov Jany Laššákovej a Petra Molnára. Po vzdaní sa funkcie sudkyne ústavného súdu Jany Laššákovej k 30. septembru 2023 senát pracuje podľa zmeny rozvrhu práce ústavného súdu a jeho dodatku č. 2 od 1. októbra 2023 do 31. decembra 2023 v zložení, ako je uvedené v záhlaví tohto rozhodnutia.

3. Z ústavnej sťažnosti, pripojených listín a zo súdneho spisu vyplývajú tieto podstatné skutočnosti:

4. Súdne konanie prebieha od 23. marca 2016, keď žalobca podal proti sťažovateľke ako žalovanej žalobu o zaplatenie sumy 234 580 eur s príslušenstvom.

5. Dňa 19. apríla 2016 súd vydal platobný rozkaz, proti ktorému sťažovateľka podala odpor.

6. Dňa 19. septembra 2018 sťažovateľka podala vzájomnú žalobu o zaplatenie sumy 140 604,13 eur.

7. Prvé tri pojednávania, ktoré sa mali konať v roku 2020, boli zrušené pre práceneschopnosť sudcu a tiež pre chorobu COVID-19.

8. Prvé relevantné pojednávanie sa uskutočnilo až 3. júna 2021 a druhé pojednávanie sa konalo 7. júna 2022, pričom strany sporu nemali už návrhy na doplnenie dokazovania. Z dôvodu súdnej reformy prešla vec od 1. júna 2023 na Mestský súd Bratislava III.

II.

Argumentácia sťažovateľky

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka sťažovateľky, že neefektívna a nesústreďená činnosť okresného súdu mala nesporne dopad na neprimeranú dĺžku konania, pričom podiel na vzniku zbytočných prieťahov v konaní pripisuje aj obdobiam jeho úplnej nečinnosti. Súd bol úplne nečinný približne 17 mesiacov v období od 12. mája 2016, keď zaslal žalobcovi odpor sťažovateľky a čakal na jeho vyjadrenie, až do jesene 2017, keď súd doručil vyjadrenie žalobcu k odporu sťažovateľke 8. novembra 2017. Súd bol ďalej nečinný približne 16 mesiacov v období od 5. decembra 2017, keď bola doručená duplika sťažovateľky, do 28. marca 2019, keď vypracoval výzvu sťažovateľke na úhradu súdneho poplatku v súvislosti s podanou vzájomnou žalobou. Následne bol okresný súd opäť nečinný 20 mesiacov, a to od 1. októbra 2019, keď bolo sťažovateľke doručené predvolanie na pojednávanie, ktoré bolo neskôr sústavne odročované, až do 3. júna 2021, keď sa konalo vo veci prvé pojednávanie. V tomto období súd len 2. marca 2020 zaslal sťažovateľke vyjadrenie žalobcu z 24. februára 2020. Ďalšie obdobie pasivity súdu v trvaní asi 9 mesiacov nastalo od 24. augusta 2021, keď si súd vyžiadal trestný spis z Okresného riaditeľstva Policajného zboru Dolný Kubín (podľa názoru sťažovateľky išlo o zbytočný úkon), do 7. júna 2022, keď sa konalo druhé pojednávanie vo veci. Na tomto pojednávaní súd avizoval, že na ďalšom pojednávaní budú

prednesené záverečné reči, ale k tomu už nedošlo, pretože mestský súd bol pasívny a dosiaľ nový termín pojednávania neurčil. Celková doba nečinnosti, resp. neefektívnej činnosti okresného súdu a mestského súdu je 76 mesiacov, t. j. 6 rokov a 4 mesiace. Pritom je paradoxné, že prvé pojednávanie vo veci sa uskutočnilo až viac ako po piatich rokoch od podania žaloby a sedem a pol roka od podania žaloby nebolo ani rozhodnuté v merite prvostupňovým súdom. Vec tak nie je právoplatne skončená.

III.

Vyjadrenie mestského súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie mestského súdu:

10. Predsedníčka mestského súdu vo svojom vyjadrení zhodne s vyjadrením zákonného sudcu uvádza, že nie je možné hovoriť o celkovej dobe nečinnosti, resp. neefektívnej činnosti okresného súdu a mestského súdu v rozsahu 76 mesiacov. K celkovej dĺžke konania prispelo aj správanie sporových strán, keďže žalobkyni bol odpor žalovanej/sťažovateľky spolu s výzvou na vyjadrenie doručený 17. mája 2016 a žalobkyňa zaslala súdu svoje vyjadrenie až 22. septembra 2017. Po zaplatení súdneho poplatku za vzájomnú žalobu žalovanou 4. apríla 2019 súd v primeraných lehotách doručoval vzájomné vyjadrenia sporových strán a úpravou z 27. septembra 2019 vo veci samej nariadil termín pojednávania. Následne v dôsledku epidemiologickej situácie, resp. zo zdravotných dôvodov zákonného sudcu boli viaceré nariadené termíny pojednávania zrušené. Zároveň v tomto období súd doručoval sporovým stranám ich vyjadrenia k meritu veci a návrhom na vykonanie dokazovania. Úpravou zákonného sudcu z 19. októbra 2023 bol vo veci nariadený termín pojednávania na 14. december 2023. Na celkovú dĺžku konania má vplyv aj rozsah spisu, z čoho vyplýva aj potreba dlhšieho časového obdobia na oboznámenie sa s vyjadreniami strán a ich návrhmi na vykonanie dokazovania. Na včasnosť vybavovania vecí a dĺžku konaní vedených na tunajšom súde má vplyv aj skutočnosť, že bratislavské mestské súdy (bývalé okresné súdy) sú jednými z najviac zaťažených súdov v rámci Slovenskej republiky. Je to skutočnosť, ktorá vyplýva z celkového počtu obyvateľov žijúcich, resp. pracujúcich v obvode týchto súdov a zároveň z celkového množstva obchodných spoločností sídlacích v obvode týchto súdov. Podporne poukazuje aj na rozhodovaciu činnosť ústavného súdu, ktorý opakovane konštatuje porušenie práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov, čo sa týka včasnosti vybavovania vecí a dĺžky konaní vedených na týchto súdoch. V prípade, ak ústavný súd dospeje k záveru, že právo sťažovateľky na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov porušené bolo, žiada, aby vzhľadom na už uvedené skutočnosti zvažil dôvodnosť a primeranosť finančného zadosťučinenia a nepriznal sťažovateľke finančné zadosťučinenie v plne uplatnenej výške. Sťažovateľka sa v namietanom konaní počas tvrdenej nečinnosti súdu nijakým spôsobom nesnažila tejto nečinnosti zabrániť prostredníctvom dopytov alebo urgencií, resp. sťažností na prietahy v konaní adresovanej predsedovi súdu. Konečné rozhodnutie ponecháva na zváženie ústavnému súdu.

III.2. Replika sťažovateľky:

11. Vo vyjadrení k stanovisku porušovateľa sťažovateľka uviedla, že pokiaľ porušovateľ tvrdí, že k celkovej dĺžke konania prispelo aj správanie sporových strán s poukazom na dlhý časový priestor medzi doručením odporu žalobcovi a reakciou naň (približne 16 mesiacov), nie je sťažovateľke

zrejme, či porušovateľ určil nejakú lehotu žalobcovi na možnosť sa k odporu vyjadriť, a ani to, či urgoval žalobcu na vyjadrenie k odporu. Podľa názoru sťažovateľky porušovateľ také úkony neurobil, čím konal v rozpore s princípom hospodárnosti konania a procesnej ekonómie zakotveným v čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku. Porušovateľ nebol povinný čakať s nariadením prvého pojednávania na to, kým žalobca zašle súdu k odporu svoje vyjadrenie. Porušovateľ navyše vyčíta túto skutočnosť žalobcovi, a nie sťažovateľke, ktorá svojimi úkonmi neovplyvnila nežiaducim spôsobom dĺžku posudzovaného konania. Zdôraznila, že ani jeden termín pojednávania nebol odročený z dôvodu na strane strán sporu alebo ich právnych zástupcov. Bol to najmä porušovateľ, ktorý konal nesústredene a neefektívne, keď po podaní odporu postupne nariadil vo veci až 12 pojednávanií, z ktorých sa do podania ústavnej sťažnosti uskutočnili len dve. Porušovateľ uvádza, že vo veci nariadil pojednávanie na 14. december 2023, avšak predvolanie na pojednávanie bolo sťažovateľke doručené až 5. novembra 2023. Celková doba konania od podania žaloby ku dňu podania tejto repliky dokonca bez vydania prvostupňového rozhodnutia je už sedem rokov a sedem mesiacov, čo je sama osebe ústavnoprávne neakceptovateľná doba. K obdobiu pandémie, zdravotným problémom zákonného sudcu sťažovateľka uviedla, že aj počas tohto obdobia boli niekoľkokomesačné obdobia nečinnosti, ktoré nemuseli byť, a ani pandemický stav nebránil vykonaniu pojednávania a prípadným ďalším úkonom súdu. Sťažovateľka podala ústavnú sťažnosť navyše až po tom, keď jej bolo doručené desiate oznámenie o odročení pojednávania. Čo sa týka nepodania sťažnosti na priesťahy predsedovi okresného súdu, zvýraznila judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ktorý nepovažuje túto sťažnosť za účinný právny prostriedok nápravy podľa čl. 35 dohovoru.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

12. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote je založená na tvrdení o nekonaní okresného súdu v napadnutom konaní.
13. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).
14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priesťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.
15. Predmetom napadnutého konania je žalobný návrh o zaplatenie sumy 234 580 eur s príslušenstvom, ako aj vzájomný návrh sťažovateľky o zaplatenie sumy 140 604,13 eur.
16. Z pohľadu kritéria právnej a faktickej zložitosti ide o vec, ktorá tvorí bežnú agendu všeobecných súdov a nie je ju potrebné kvalifikovať ako právne či skutkovo zložitú. Ani všeobecné

súdy nenamietali prípadnú skutkovú a právnu zložitosť sporu. Predmetom konania je posúdenie platnosti odstúpenia od zmluvy, započítania pohľadávok a naplnenia predpokladov zodpovednosti za škodu, ktorú možno zaradiť k štandardnej obchodno-právnej agende všeobecného súdnictva. V danom prípade vec, hoci nie je úplne jednoduchá, nevykazuje črty mimoriadnej zložitosti, preto dĺžka konania pred okresným súdom nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci.

17. Sťažovateľka svojím správaním, resp. charakterom procesných úkonov neovplyvnila dĺžku napadnutého konania, a preto ústavný súd neakceptoval vyjadrenie okresného súdu k jej ústavnej sťažnosti.

18. Pri hodnotení postupu okresného súdu ústavný súd hneď na úvod konštatuje, že samotnú skutočnosť, že napadnuté konanie predstavuje v súčasnosti 7 rokov a 8 mesiacov bez rozhodnutia súdu prvej inštancie a právoplatného skončenia veci nemožno nijako ospravedlniť. Bez toho, aby sa ústavný súd bližšie vyjadroval k procesnému postupu súdu, je určite namieste vyhovieť ústavnej sťažnosti sťažovateľky.

19. Okresný súd vo svojom vyjadrení popiera existenciu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní. Svoj postup ospravedľňuje vysokou preťaženosťou súdneho oddelenia, ako aj okresného súdu ako takého. Ústavnému súdu je známe, že okresný súd bol dlhodobo personálne poddimenzovaný, avšak prietahy v konaní nemožno ospravedlniť všeobecne známou preťaženosťou sudcov ani množstvom procesných úkonov sudcu. Je totiž vecou štátu, aby organizoval svoje súdnictvo tak, aby princípy súdnictva zakotvené v ústave i dohovore boli rešpektované, a prípadné nedostatky v tomto smere nemôžu ísť na ťarchu subjektov súdneho konania, ktoré od súdu právom očakávajú ochranu svojich práv v primeranej dobe. Nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohli len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, ak sa na tento účel prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote (m. m. IV. ÚS 337/2018). V dôsledku mimoriadnej pandemickej situácie túto prekážku iba čiastočne ústavný súd považuje za objektívnu skutočnosť brániacu skončeniu veci (obdobne III. ÚS 187/2020). Aj v tomto čase musia byť chránené základné ľudské práva a slobody a nečinnosť okresného súdu nemôže ohroziť právne záruky sťažovateľky na skoré rozhodnutie.

20. Pri zohľadnení celkovej dĺžky konania, ktorej podstatná časť bola vyplnená opakovanou nečinnosťou a neefektívnou činnosťou okresného súdu, ústavný súd dospel k záveru, že došlo bezpochyby k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obsahovo zhodného práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1).

21. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

22. Od 1. júna 2023 nadobudol účinnosť zákon č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov v znení neskorších predpisov (tzv. nová súdna mapa), ktorým bol v čl. VIII zmenený aj zákon č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvody súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 371/2004 Z. z.“).

23. Podľa § 18n ods. 2 písm. c) zákona č. 371/2004 Z. z. v znení platnom po 1. júni 2023 prechádza výkon súdnictva v obchodnoprávných veciach vrátane vecí podľa § 23 a § 26 až § 29 Civilného sporového poriadku v znení účinnom od 1. januára 2023 a agendy konkurzu, reštrukturalizácie, oddĺženia a obchodného registra z Okresného súdu Bratislava I, Okresného súdu Bratislava II, Okresného súdu Bratislava IV a Okresného súdu Bratislava V na Mestský súd Bratislava III.

24. Keďže okresný súd do 1. júna 2023 a nástupnícky súd (Mestský súd Bratislava III) do rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej nerozhodol, ústavný súd prikázal nástupníckemu súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prieťahov (výrok 2).

V.

Priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

25. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020).

26. Ústavný súd považuje za primerané priznanie finančného zadost'učinenia vo výške 3 000 eur, ktoré bude povinný uhradiť s'ťažovateľke ako nástupnícky súd Mestský súd Bratislava III v zmysle § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (výrok 3).

VI.

Trovy konania

27. Ústavný súd priznal s'ťažovateľke náhradu trov konania v uplatňovanej výške, teda v sume 796,29 eur, v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 3 úkony právnej služby vykonané v roku 2023 podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky vrátane dane z pridanej hodnoty. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2023 v sume 208,67 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2023 v sume 12,52 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania s'ťažovateľky rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. novembra 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu